Plantum bezorgd om toegang genetische bronnen voor veredeling

De Nederlandse veredelingssector wordt wereldwijd toonaangevend genoemd. Dat betekent niet dat alles van een leien dakje gaat. Brancheorganisatie Plantum is bijvoorbeeld bezorgd om de toegang tot genetische bronnen. Ook stelt de organisatie dat het Topsectorenbeleid voor de sector niet goed heeft uitgepakt. Plantum trok naar Den Haag om de zorg over te brengen op de politiek.

Tekst: René Bouwmeester
Fotografie: PR

Op 18 mei werd de internationale 'Fascination of Plants Day' gevierd. In meer dan veertig landen werd tijdens deze dag aandacht gevraagd voor het belang van planten voor de maatschappij. Plantum, de brancheorganisatie van veredelings- en vermeerderingsbedrijven, deed dat dit jaar door de tijdelijke kas 'The Green Machine' te plaatsen in Den Haag, pal tegenover Het Binnenhof. In de kas werd aan de hand van voorbeelden getoond wat planten betekenen voor de mensheid en wat veredeling voor de voedsel- en sierteeltsector kan doen.

Op donderdag en vrijdag werden er bijeenkomsten gehouden voor journalisten en schoolklassen. Op zaterdag was The Green Machine voor het winkelend publiek toegankelijk, maar Plantum hoopte juist ook met de politiek in contact te treden. Dat lukte deels. Een handvol Kamerleden bracht een bezoek aan de kas en ook de demissionair staatssecretaris van Economische Zaken, Martijn van Dam, nam een kijkje.

Plantum wilde nogal wat zaken over het voetlicht brengen. Zo wees de organisatie op de problemen die veredelaars ondervinden bij de toegang tot genetische bronnen in het buitenland. Veredelingsbedrijven zoeken in het buitenland naar varianten van commerciële rassen om eigenschappen van de wilde soorten in te kruisen. In de jaren negentig is in het Nagoya-protocol vastgelegd dat daar afspraken over gemaakt moeten worden, zoals een vergoeding aan het land waar deze gewassen groeien.

Deze regeling is echter doorgeschoten, meent Plantum en dat levert veel juridisch getouwtrek op. De regeling heeft nu soms de uitwerking van een eeuwigdurend octrooi, waarbij de veredelaars blijven betalen als ze eenmaal zo'n gewas hebben gebruikt in hun veredeling.

Het gevolg is dat de uitwisseling van deze gewassen vrijwel stil is komen te liggen en dat komt de biodiversiteit voor de veredelingsbranche niet ten goede.

Anke van den Hurk, adjunct-directeur van Plantum, denkt dat het tijd is om het protocol opnieuw tegen het licht te houden. "Het verdrag moet focussen op de toegang tot natuurlijke bronnen waarvoor het is bedoeld. We roepen de Nederlandse regering op om dit uit te dragen in Europa. Landen moeten realistische verwachtingen hebben op het gebied van natuurlijke hulpbronnen. Op termijn zou het protocol op de schop moeten."

TOPSECTOREN

Ook stelt Plantum dat het topsectorenbeleid voor de topsector Tuinbouw en Uitgangsmaterialen een bezuinigingsmaatregel is gebleken. Het beleid heeft geleid tot lagere in plaats van hogere investeringen in onderzoek door de overheid.

Niels Louwaars, directeur van Plantum: "Het concept van het topsectorenbeleid bestaat uit een combinatie van private en publieke financiering van onderzoek en innovatie. Als het bedrijfsleven investeert, doet de overheid er geld bij." In de veredelingsbranche is het volgens Louwaars geen probleem om privaat geld te genereren, zoals dat in de tuinbouw en akkerbouw wel lastig is sinds het opheffen van de product- en bedrijfschappen. De veredelaars zijn gericht op innovatie en daardoor eerder bereid een bijdrage te doen.

Het probleem zit volgens Louwaars bij de publieke financiering. De bijdrage van de overheid blijft achter, stelt hij, zeker in vergelijking tot de periode voor de invoering van het topsectorenbeleid. Op basis van een eigen onderzoek onder hoogleraren en onderzoeksleiders concludeert Plantum dat de overheidsbestedingen aan plantwetenschappelijke onderzoeksprojecten de afgelopen vijf jaar met ruim 30 procent zijn afgenomen.

Plantum heeft uitgerekend dat de komen tien jaar 250 miljoen euro extra nodig is om de innovatie in de sector op peil te houden. Hierbij is onder meer gekeken naar de voorstellen voor onderzoeksprojecten die de bedrijven indienden bij de Topsector Uitgangsmaterialen. Ook kreeg deze sector volgens de brancheorganisatie drie tot twintig keer minder geld voor fundamenteel onderzoek dan andere topsectoren.

Louwaars constateert dan ook dat het topsectorenbeleid voor zijn sector slecht heeft uitgepakt. "Het heeft een concept gebracht dat we al hadden. De samenwerking tussen bedrijfsleven, overheid en onderzoeksinstituten bestond al in de sector uitgangsmaterialen."

Het totale topsectorenbeleid hoeft volgens de Plantum-directeur niet op de schop, maar hij hoopt dat de nieuwe regering 'een herstelactie doet' door meer geld in onderzoek te stoppen. "Als de wetenschap opdroogt, werkt dat door naar de handel en de kwekerij. De sierteelthandel wil bijvoorbeeld nieuwe producten op de markt brengen. Die moeten dan wel kunnen worden ontwikkeld."

Verder spreekt de organisatie zich sterk uit tegen octrooi op klassiek veredelde planten en voor kwekersrecht. De Europese Unie heeft inmiddels besloten dat klassiek veredelde planten niet geoctrooieerd kunnen worden. Het Europees Octrooibureau, dat als orgaan helemaal los staat van de EU en waarbij meer landen zijn aangesloten dan de EU, neemt binnenkort ook een besluit over deze kwestie.

CISGENESE EN CRISPR-CAS9

Tot slot wilde de brancheorganisatie vaart maken met de toelating van nieuwe veredelingsmethoden als cisgenese en Crispr-Cas9. De Europese Commissie buigt zich sinds 2007 over de vraag of deze verdelingsmethoden onder de wetgeving voor genetische modificatie vallen. Tot op heden is er geen uitspraak, en tot hier over een beslissing is genomen, vallen deze methoden onder de gmo-regeling. De Nederlandse regering vindt dat de nieuwe veredelingsmethoden niet onder de gmo-regeling moeten vallen, als er geen vreemd DNA in de plant achterblijft en als ze even veilig zijn als klassieke methoden. Plantum onderschrijft dit standpunt en riep de politici op om vaart te maken met de besluitvorming. Zolang deze methoden onder de gmo-regeling vallen, gaan in Nederland gevestigde bedrijven er niet in investeren. Ze dreigen hun sterke positie in de wereld te verliezen, want landen buiten Europa hebben al met cisgenese en Crispr-Cas9 gecreeerde rassen toegelaten.

Plantum is van mening dat de nieuwe methoden vrij moeten blijven van onnodige regeldruk, zodat ze breed beschikbaar komen. Op die manier kunnen planten sneller worden aangepast aan de eisen van de toekomst. Daaronder verstaat Plantum planten met een hogere opbrengst per vierkante meter, die bij voorkeur minder bestrijdingsmiddelen nodig hebben en over resistenties beschikken tegen schimmels en droogte, of betere eigenschappen hebben op het gebied van houdbaarheid en sierwaarde.

Plantum-directeur Niels Louwaars praat genodigden bij over de veredelingsbranche

Staatssecretaris Martijn van Dam van Economsiche Zaken (links) ondertekent de 'Ode aan de plant'.